

Spis treści

Wstęp	11
1. Bliżej definicji	17
1.1. Religie wobec śmierci	21
1.2. Z perspektywy nauk	24
2. Społeczny kontekst	39
2.1. Ewolucja społeczna	40
2.2. Rytuały i złudzenia	46
2.3. Nekrofiliczny rys współczesnego społeczeństwa	49
3. Zrozumieć lęk	57
3.1. Teorie lęku przed śmiercią	58
3.1.1. Teorie psychodynamiczne	58
3.1.2. Psychologia egzystencjalna i humanistyczna	60
3.1.2.1. Koncepcja K. Dąbrowskiego	61
3.1.2.2. Lęk przed śmiercią wg A. Kępińskiego	63
3.1.3. Inne ujęcia lęku tanatycznego	64
3.2. Rodzaje lęku przed śmiercią	66
3.3. Kliniczne aspekty lęku przed śmiercią	68
4. Drogi do prawdy	74
4.1. Autorefleksja	74
4.2. Autonarracja – nadawanie osobistych znaczeń	76
4.3. Indywidualne spotkanie z koniecznością	78
4.3.1. Fragmenty ludzkich spotkań z umieraniem	79
4.3.2. Straty w ludzkiej przestrzeni uczuć	86
4.4. Mechanizmy poznawczych zniekształceń	90
4.4.1. Nurt psychoanalityczny – mechanizmy obronne	91

4.4.2. Psychologia egzystencjalna i humanistyczna a strategie radzenia sobie z lękiem	97
4.4.3. Psychologia poznawcza i mechanizmy percepcyjnych zniekształceń	99
4.4.4. Mit dobrego lekarza i dobrej śmierci	102
5. Lęk przed śmiercią a rozwój człowieka	109
5.1. Człowiek jako świadomy podmiot	110
5.2. Fazy rozwoju a lęk tanatyczny	113
5.2.1. Dzieci i młodzież	113
5.2.2. Dorosłość	115
5.2.3. Starość	117
5.3. Rozwój i jego koszty	120
6. Wybrane determinanty lęku tanatycznego	129
6.1. Wartości i ich znaczenie	129
6.1.1. Teoria wartościowania H. Hermansa	133
6.1.2. Kryzys w wartościowaniu	135
6.2. Świadomość skończoności a poczucie sensu życia	137
6.2.1. Płynna koncepcja sensu życia K. Obuchowskiego	137
6.2.2. Koncepcja sensu życia V. Frankla	139
6.3. Jakość życia a jakość umierania	140
7. Lęk przed śmiercią z perspektywy badawczej	147
7.1. Metody badawcze	147
7.2. Lęk przed śmiercią w indywidualnym systemie wartościowań	149
7.2.1. Wprowadzenie – badania z lat 1991–1992	149
7.2.2. Wartościowania dotyczące śmierci – analiza wskaźnikowa	151
7.2.3. Struktura wzorca afektywnego	152
7.2.3.1. Płeć a struktura wzorca	154
7.2.3.2. Etapy rozwoju człowieka a struktura wzorca	156
7.2.3.3. Zawód jako czynnik różnicujący	162
7.2.3.4. Stały związek partnerski jako modyfikator doświadczenia	165
7.3. Wybrane determinanty lęku przed śmiercią	167
7.3.1. Kryzys wartościowania	167
7.3.2. Poczucie sensu życia	169
7.3.3. Zadowolenie z życia	173
7.3.4. Podsumowanie rezultatów badań	175
Zakończenie	181
Epilog	189
Bibliografia	191